

FIȘA DISCIPLINEI

Istoria bisericii protestante [secolul 16]

Anul universitar 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai
1.2. Facultatea	Facultatea de Teologie Reformată și Muzică
1.3. Departamentul	Facultatea de Teologie Reformată și Muzică
1.4. Domeniul de studii	Teologie Reformată
1.5. Ciclul de studii	Licență (BA)
1.6. Programul de studii / Calificarea	Teologie Reformată Didactica
1.7. Forma de învățământ	Zi

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		(Istoria bisericii protestante [secolul 16])				Codul disciplinei		TLM1404
2.2. Titularul activităților de curs			Dr. Gudor Kund Botond					
2.3. Titularul activităților de seminar			Dr. Gudor Kund Botond					
2.4. Anul de studiu	I.	2.5. Semestrul	1	2.6. Tipul de evaluare	V	2.7. Regimul disciplinei	obligatorie-bază	

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					10
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					14
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					14
Tutoriat (consiliere profesională)					2
Examinări					2
Alte activități					
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				56	
3.8. Total ore pe semestru				98	
3.9. Numărul de credite				4	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Nu sunt
4.2. de competențe	Colectarea independentă a datelor istorice, analizarea și interpretarea acestora, capacitatea de înțelegere a textului și de realizare a unor sinteze, capacitatea de abordare obiectivă.

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Activitățile didactice se desfășoară cu ajutorul tablei interactive și al platformei Microsoft Teams, accentul fiind pus pe participarea activă a studenților la cursuri și seminare. Procesul de învățare presupune studierea individuală a materialelor didactice puse la dispoziție, precum și pregătirea constantă pentru activitățile didactice.
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Activitățile de seminar se desfășoară cu sprijinul tablei interactive și al platformei Microsoft Teams, precum și prin utilizarea resurselor bibliotecii institutului. Se pune accent pe participarea activă a studenților la seminarii, pe studierea materialelor de seminar puse la

	dispoziție, precum și pe elaborarea și prezentarea lucrărilor de semina
--	---

6.1. Competențele specifice acumulate¹

Competențe profesionale/esențiale	• Aplică cunoștințe referitoare la comportamentul uman • Promovează activități religioase • Consolidează comportamentele pozitive • Interpretează texte religioase
Competențe transversale	• Aplică principiile eticii cercetării și ale integrității științifice în desfășurarea activităților de cercetare • Manifestă atenție activă • Dă dovadă de interes

6.2. Rezultatele învățării

Cunoștințe	• Studentul cunoaște și descrie într-un mod sistematic și rațional evenimentele Reformei din Transilvania • Studentul cunoaște circumstanțele formării Bisericii Reformate din Transilvania, precum și contextul teologico-istoric al secolului al XVI-lea • Este capabil să prezinte evoluția istorică a conceptelor religioase și teologice și să le interpreteze într-o manieră critică și argumentativă • Este capabil să evidențieze interconexiunile proceselor din istoria Bisericii
Aptitudini	• Studentul este capabil să lucreze în mod analitic cu teorii și concepte teologice, cunoaște și utilizează metodele fundamentale ale cercetării în istoria Bisericii • Studentul este familiarizat cu sursele relevante și cu bibliografia de specialitate • Studentul este deschis dialogului în privința problemelor teologice și de istorie a Bisericii controversate • Studentul manifestă toleranță religioasă și urmărește identificarea fundamentelor creștine comune în contexte confesionale diferite
Responsabilități și autonomie	• Studentul gândește critic și respectă teoriile cercetării în istoria Bisericii, învățăturile ecleziale și normele normative • Evită erorile de ordin istoric-ecclesial și dogmatic • Este capabil să recepteze și să integreze noi abordări în cadrul cercetării în istoria Bisericii

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Scopul disciplinei este de a familiariza studenții cu evenimentele Reformei din Transilvania, cu circumstanțele formării Bisericii Reformate din Transilvania și cu contextul teologico-istoric, precum și cu istoria acesteia din secolul al XVI-lea. Pe lângă transmiterea cunoștințelor, obiectivul cursului este de a-i introduce pe studenți în sursele disponibile, bibliografia de specialitate și metodele cercetării în istoria Bisericii.
---------------------------------------	---

¹ Se poate opta pentru competențe sau pentru rezultatele învățării, respectiv pentru ambele. În cazul în care se alege o singură variantă, se va șterge tabelul aferent celeilalte opțiuni, iar opțiunea păstrată va fi numerotată cu 6.

7.2 Obiectivele specifice	La finalul semestrului, studentul trebuie să își însușească principalele fundamente ale istoriei Bisericii și să fie capabil să utilizeze bibliografia de specialitate disponibilă. Totodată, obiectivul central este ca studentul să înțeleagă relațiile și interdependențele dintre istoria Europei, a României și a Transilvaniei, precum și contextul istoric și confesional în care a luat naștere Biserica Reformată din Transilvania. Cunoștințele de istorie a Bisericii nu au doar o valoare cognitivă, ci contribuie în mod esențial la formarea și consolidarea identității reformate, a unui „calvinism conștient”. Nu se poate vorbi despre conștiință și identitate calvinistă în absența cunoașterii originilor, rădăcinilor și a procesului de implantare a acesteia în spațiul nostru. În cadrul cursurilor, pe lângă expunerea orală, sunt utilizate metode de predare multimedia, se încurajează munca individuală, iar studenții sunt familiarizați cu cele mai importante surse și lucrări bibliografice
----------------------------------	---

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Reforma în Transilvania: limbajul Reformei (cuius regio, eius religio). Premisele Reformei și criza instituțiilor ecleziastice (capitluri, episcopii).	Curs (prelegere), abordare de istorie bisericească.	Gudor Botond, Az erdélyi protestáns egyház története 16-17. század, Kolozsvár 2026 (Istoria protestantismului în Transilvania secolele 16-17, curs redactat de Botond Gudor la Cluj, ún 2025)
2. Reforma regiunilor I: Brașov – Sibiu – Orăștie (Țara Bârsei, Ținutul Săsesc).	Curs (prelegere), abordare de istorie bisericească.	Gudor Botond, Az erdélyi protestáns egyház története 16-17. század, Kolozsvár 2025
3. Reforma regiunilor II: Partiumul – Banatul (Părțile).	Curs (prelegere), abordare de istorie bisericească.	Gudor Botond, Az erdélyi protestáns egyház története 16-17. század, Kolozsvár 2025
4. Reforma regiunilor III: Cluj – Alba Iulia (Comitatele).	Curs (prelegere), abordare de istorie bisericească.	Gudor Botond, Az erdélyi protestáns egyház története 16-17. század, Kolozsvár 2025
5. Reforma regiunilor IV: Reforma în Ținutul Secuiesc (Ciuc, Odorhei, Trei Scaune).	Curs (prelegere), abordare de istorie bisericească.	Gudor Botond, Az erdélyi protestáns egyház története 16-17. század, Kolozsvár 2025
6. Reforma regiunilor V: Reforma românească (Depresiunea Hațegului, Țara Făgărașului, Țara Bârsei, Banatul)	Curs (prelegere), abordare de istorie bisericească.	Gudor Botond, Az erdélyi protestáns egyház története 16-17. század, Kolozsvár 2025
7. Formarea identității protestante și a confesiunilor (diete și sinoade)	Curs (prelegere), abordare de istorie bisericească.	Gudor Botond, Az erdélyi protestáns egyház

		története 16-17. század, Kolozsvár 2025
8. Reforma: procesul de consolidare – controversă doctrinară, mărturisiri de credință, controversă euharistică, adiafora, publicații, cărți de cântări.	Curs (prelegere), abordare de istorie bisericească.	Gudor Botond, Az erdélyi protestáns egyház története 16-17. század, Kolozsvár 2025
9. Diversitatea confesională din Transilvania: ortodocșii, romano-catolicii, unitarienii, evreii, anabapțiștii și sabatarienii.	Curs (prelegere), abordare de istorie bisericească.	Gudor Botond, Az erdélyi protestáns egyház története 16-17. század, Kolozsvár 2025
10. Biserica unitariană și toleranța religioasă în anul 1568 – Sinodul de la Turda și antecedentele sale.	Curs (prelegere), abordare de istorie bisericească.	Gudor Botond, Az erdélyi protestáns egyház története 16-17. század, Kolozsvár 2025
11. Ioan Sigismund Zápolya și epoca sa: începuturile Reformei.	Curs (prelegere), abordare de istorie bisericească.	Gudor Botond, Az erdélyi protestáns egyház története 16-17. század, Kolozsvár 2025
12. Familia principilor Báthory catolici: Transilvania în focul Reformei și al Contrareformei (Ștefan Báthory, Cristofor Báthory, Sigismund Báthory, Andrei Báthory).	Curs (prelegere), abordare de istorie bisericească.	Gudor Botond, Az erdélyi protestáns egyház története 16-17. század, Kolozsvár 2025.
13. Reforma și cultura: literatura și tipăriturile Reformei. Reformatorii din Transilvania: Ferenc Dávid, Mátyás Dévai Bíró, Péter Méliusz Juhász, Mihály Sztárai, Gáspár Heltai, Johannes Honterus, János Ilosvai și mișcările intelectuale ale secolului al XVI-lea.	Curs (prelegere), abordare de istorie bisericească.	Gudor Botond, Az erdélyi protestáns egyház története 16-17. század, Kolozsvár 2025

Bibliografie:

- Csepregi Zoltán, A reformáció nyelve. Tanulmányok a magyarországi reformáció első negyedszázadának vizsgálata alapján, Balassi Kiadó, Budapest, 2013.
- Győri L. János, Református identitás és magyar irodalom, Kálvin kiadó, Budapest, 2015.
- Debreceni Ember Pál, A magyarországi és erdélyi református Egyház története, Sárospatak, 2009.
- Zoványi Jenő: A reformáció Magyarországon 1565-ig, Állami Könyvterjesztő Vállalat, Budapest, 1986.
- **Zoványi Jenő, A magyarországi protestantizmus története, Attraktor, Máriabesnyő-Gödöllő, 2014.**
- **Graeme Murdock: Calvinism on the Frontier 1600–1660: International Calvinism and the Reformed Church in Hungary and Transylvania**, Oxford University Press, 2000 ISBN: 9780198208597, **Fő releváns fejezetek / oldalak:**
 - *The Reformed Churches in Hungary and Transylvania* (pp. 1–36)
 - *Confessional Identity and Religious Practice* (pp. 109–146)
 - *Calvinist Politics and the Princes of Transylvania* (pp. 147–176)

- **Carter Lindberg (ed.): *The European Reformations Sourcebook*, Blackwell, 2000, ISBN: 9780631213614, Fő releváns fejezetek / oldalak:**
 - Section 4: *The Reformation Beyond Germany*, Subsection: *Eastern Europe and Hungary* (pp. 223–229)
- **István Keul (ed.): *Early Modern Religious Communities in East-Central Europe: Ethnic Diversity, Denominational Plurality, and Corporative Politics*, Routledge, 2009, ISBN: 9780754665802, Fő releváns fejezetek / oldalak:**
 - *The Reformation and Religious Coexistence in Sixteenth-Century Transylvania* (pp. 33–52)
 - *Confessionalization and Political Power in Transylvania* (pp. 121–142)
- Zoványi Jenő: A reformáció Magyarországon 1565-től 1600-ig, Humanizmus és Reformáció 7., Akadémiai Kiadó, Bp., 1978.
- Szakály Ferenc, Mezőváros és reformáció, Balassi kiadó, Budapest, 1995.
- **Pokoly József: Az erdélyi református egyház története, I.kötet, Budapest, 1904.**
- Bíró – Bucsay – Tóth – Varga: A magyar református egyház története, Bp., 1949.
- Bucsay Mihály, A protestantizmus története Magyarországon, 1521-1945, Gondolat, Budapest, 1985, 1-82.
- Fordulat az erdélyi reformációban – az úrvacsoraviták lecsapódása, In: Ünneplő ember a közösségben. Budapest-Kolozsvár, 2019, 377-387. ISBN: 978-963-277-845-7.
- **Egyháztörténet, Tankönyv és tanári kézikönyv, szerk. Ladányi Sándor-Papp Kornél-Tókéczky László, 1-2 kötet, Református Pedagógiai Intézet, 1998.**
- Bitskey István, Hitvita, história, szellemi örökség, Budapest-Eger, 2021.
- Marton József, Az Erdélyi Gyulafehérvári Egyházmegye története, Gyulafehérvár, 1993, 47-63.
- Győri L. János: A magyar reformáció irodalmi hagyományai, Budapest, 1997. Heltai Gáspár válogatott munkái, Bukarest, 1957, 235-255.
- Heltai Gáspár: Száz fabula, krónika és egyéb írások, Bukarest, 1980. Melanchthon Fülöp, az erdélyi református egyház ősatya. Korunk 2017/9, 13-17. ISSN: 1222-8338.
- Csohány Sándor: Magyar református egyháztörténelem, Debrecen, 1989. György Antal: Akikre nem volt méltó a világ, Budapest, 1990.
- Buzogány Dezső: Harc a tiszta evangéliumért, 14-20.
- Buzogány Dezső: Melanchthon úrvacsorátana levelei alapján, Kolozsvár, 1998, 1-34.
- Botta István: Mélius Péter ifjúsága, Akadémiai Kiadó, Budapest, 137-177.
- Bucsay Mihály: A reformátorok úrvacsoravitái, Budapest, 1942, 1-12.
- „Kertész az egyház veteményeskertjében”. A 16. századi szász iskolarendszer mint analógia a magyar számára. In: A reformáció öröksége, Kolozsvár, 2018, 427-437. ISBN: 978-606-93498-8-5.
- **Gudor Botond: „Confesional Tolerance and Intolerance in 16th and 17th Century Transylvania”. In: *One hundred years since the birth of Emil Turdeanu*, Román Tudományos Akadémia - Erdélyi Társadalomtudományok Kutatóközpontja, *Transylvanian Review*, XXI., 1 (2012), 261-291.**
- Bíró Vencel, Az erdélyi fejedelmi hatalom fejlődése (1542-1690), Kolozsvár, 1917.
- Karácsony János, Magyarország Egyháztörténete, Budapest, 1985, 105-231.
- A Marosvásárhelyi Hitvallás. In: Protestáns Marosvásárhely, Marosvásárhely, 2018, 116-120.

- Gudor Botond-Pásztori Kupán István, „The teaching concerning the Lord's supper in the 1559 Hungarian Reformed Confession of Marosvásárhely (Transylvania)”, in *Strangers and pilgrims on Earth, Essay in Honour of Abraham van de Beek*, ed. E. Van der Borgh and P. Van Geest, Studied in Reformed Theology, volume 22, Brill, Leiden-Boston, 2012, 503-423.
- Az erdélyi egyházak és vallási közösségek rövid története, ed. Presa Univ. Clujeană, 2008, 79-157.
- Gudor Botond (szerk., román-magyar előszó, átírás, jegyzetapparátus), *Bod Péter: Az erdélyi románok egyháztörténetének két könyve, 1745, 1764*, Háromszék Vármegye Kiadó, Státus Kiadó, Sepsiszentgyörgy-Csíkszereda, 2012, 1-388.
- **Ana Dumitran- Gudor Botond- Nicolae Dănilă: *Román-magyar felekezeti kapcsolatok (a XVI. század eleje a XVIII század első évtizedei között) Relații interconfesionale româno-maghiare în Transilvania (mijlocul secolului XVI – primele decenii ale secolului XVIII)*, Gyulafehérvár, Altíp kiadó, Alba Iulia, 2000.**
- Juhász István, Reformáció az erdélyi románok között, Kolozsvár, 1940
- Nagy Levente, Reforma la români. Un fenomen de transfer cultural în secolele XVI-XVII, Nagyvtrád, 2021.
- Révész Imre, Reformáció az erdélyi románok között, Erdélyi Füzetek 2, Debrecen, 1940.
- V. Ecsedy Judit, A könyvnyomtatás Magyarországon a kézisajtó korában 1473-1800, Balassi Kiadó, Budapest, 1999.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1. Cauzele Reformei în Transilvania: factori politici, morali, peregrinația academică, principiul <i>cuius regio, eius religio</i>.	Prezentări ale studenților, dezbateră întrebarilor	Egyháztörténet, Tankönyv és tanári kézikönyv, szerk. Ladányi Sándor-Papp Kornél-Tókéczky László, 1-2 kötet, Református Pedagógiai Intézet, 1998.
2. Bătălia de la Mohács (1526) și formarea Principatului Transilvaniei	Prezentări ale studenților, dezbateră întrebarilor	Egyháztörténet, Tankönyv és tanári kézikönyv, szerk. Ladányi Sándor-Papp Kornél-Tókéczky László, 1-2 kötet, Református Pedagógiai Intézet, 1998.
3. Limba maternă – peregrinarea academică – identitatea (sași – maghiari – români).	Prezentări ale studenților, dezbateră întrebarilor	Egyháztörténet, Tankönyv és tanári kézikönyv, szerk. Ladányi Sándor-Papp Kornél-Tókéczky László, 1-2 kötet, Református Pedagógiai Intézet, 1998.
4. Conflicte, acorduri și procese în cadrul Reformei (tradiții, controverse, amenajarea lăcașurilor de cult, misiune, prozelitism).	Prezentări ale studenților, dezbateră întrebarilor	Egyháztörténet, Tankönyv és tanári kézikönyv, szerk. Ladányi Sándor-Papp Kornél-Tókéczky László, 1-2 kötet, Református Pedagógiai Intézet, 1998.
5. Literatura Reformei timpurii: umanism și Renaștere.	Prezentări ale studenților, dezbateră întrebarilor	Egyháztörténet, Tankönyv és tanári kézikönyv, szerk. Ladányi Sándor-Papp Kornél-Tókéczky László, 1-

		2 kötet, Református Pedagógiai Intézet, 1998.
6. Traduceri românești ale Bibliei (Vechiul și Noul Testament)	Prezentări ale studenților, dezbateră întrebărilor	Egyháztörténet, Tankönyv és tanári kézikönyv, szerk. Ladányi Sándor-Papp Kornél-Tőkészky László, 1-2 kötet, Református Pedagógiai Intézet, 1998.
7. Principalele trăsături ale identității protestante (luterană, reformată, unitariană).	Prezentări ale studenților, dezbateră întrebărilor	Egyháztörténet, Tankönyv és tanári kézikönyv, szerk. Ladányi Sándor-Papp Kornél-Tőkészky László, 1-2 kötet, Református Pedagógiai Intézet, 1998.
8. Controverse doctrinare – controverse euharistice.	Prezentări ale studenților, dezbateră întrebărilor	Egyháztörténet, Tankönyv és tanári kézikönyv, szerk. Ladányi Sándor-Papp Kornél-Tőkészky László, 1-2 kötet, Református Pedagógiai Intézet, 1998.
9. Sinodul de la Turda (1568).	Prezentări ale studenților, dezbateră întrebărilor	Egyháztörténet, Tankönyv és tanári kézikönyv, szerk. Ladányi Sándor-Papp Kornél-Tőkészky László, 1-2 kötet, Református Pedagógiai Intézet, 1998.
10. Coexistența Contrareformei și a Reformei: Gheorghe Martinuzzi, Ordinul Iezuit și Reforma.	Prezentări ale studenților, dezbateră întrebărilor	Egyháztörténet, Tankönyv és tanári kézikönyv, szerk. Ladányi Sándor-Papp Kornél-Tőkészky László, 1-2 kötet, Református Pedagógiai Intézet, 1998.
11. Reforma și tiparul: istoria Biblia de la Vizsoly.	Prezentări ale studenților, dezbateră întrebărilor	Egyháztörténet, Tankönyv és tanári kézikönyv, szerk. Ladányi Sándor-Papp Kornél-Tőkészky László, 1-2 kötet, Református Pedagógiai Intézet, 1998.
12. Religiozitatea principilor și dispozițiile lor confesionale.	Prezentări ale studenților, dezbateră întrebărilor	Egyháztörténet, Tankönyv és tanári kézikönyv, szerk. Ladányi Sándor-Papp Kornél-Tőkészky László, 1-2 kötet, Református Pedagógiai Intézet, 1998.
13. Sinodul de la Aiud (1564)	Prezentări ale studenților, dezbateră întrebărilor	Egyháztörténet, Tankönyv és tanári kézikönyv, szerk. Ladányi Sándor-Papp Kornél-Tőkészky László, 1-

		2 kötet, Református Pedagógiai Intézet, 1998.
14. Catehisme și cântări în perioada timpurie a reformei	Prezentări ale studenților, dezbateri ale întrebărilor	Egyháztörténet, Tankönyv és tanári kézikönyv, szerk. Ladányi Sándor-Papp Kornél-Tőkéczy László, 1-2 kötet, Református Pedagógiai Intézet, 1998.

Bibliografie seminar:

- Mohács, Osiris kiadó, Nemzet és emlékezet, Budapest, 2006.
- Fordulat az erdélyi reformációban – az úrvacsoravita lecsapódása, In: Ünneplő ember a közösségben. Budapest-Kolozsvár, 2019, 377-387. ISBN: 978-963-277-845-7.
- A reformációtól az egyházalapításig. A szepesváraljai szinagoga 400 éves évfordulójára, Eperjes (Presov), 2015, 97-187.
- Tanulmányok a Királyhágómelléki Református Egyházkerület megalakulásának századik évfordulójára, Nagyvárad, 2020.
- Csernák Béla, A Református Egyház Nagyváradon 1557-1660.
- Szabó Előd, „Jól vagy, mert az Istennek így tetszett”. A Dúnántúli Református Egyházkerület története a kezdetektől a türelmi rendeletig, Pápa, 2020
- Kovács Endre, A Krakkói Egyetem és a magyar művelődés, Akadémiai kiadó, Budapest, 1964.
- Szabó András, Coetus Ungaricus. A wittenbergi magyar diáktársaság 1555-1613, Ballasi kiadó, Budapest, 2017.
- Szabó Miklós-Tonk Sándor, Az erdélyiek egyetemjárása a korai újkorban, 1521-1700, Szeged, 1992.
- Balázs Mihály: Az erdélyi unitárius egyház története keletkezése és forrásai. In: Kénosi Tőzsér János – Uzoni Fosztó István: Az erdélyi unitáriusok története, I., Kolozsvár, 2005.
- Balázs Mihály, Hitújítás és egyházalapítás között. Tanulmányok az erdélyi unitarizmus 16-17. századi történetéről, Kolozsvár, 2016.
- Kénosi Tőzsér János-Uzoni Fosztó István, Az erdélyi unitárius Egyház története, Kolozsvár, 2005. I.
- Szabó Miklós: Az erdélyi unitáriusok külföldi egyetemjárása 1848-ig, Keresztyén Magvető, 1991.
- Mária Pakucs-Willcocks, Sibiul veacului al XVI-lea. Rânduirea unui oraș transilvănean, Humanitas, București, 2018, 167-169.
- Ana Dumitran, Religie ortodoxă/religie reformată, ed. Ratio et revelatio, Oradea, 2015.
- Major Huba Zsolt, A Bihari Református Egyházmegye Kezdetei, Nagyvárad 2010
- Gudor Botond, *Az eltűnt Gyulafehérvári Református Egyházmegye története*, Tortoma- Kriterion, Barót-Kolozsvár, 2012
- Protestáns hősök. Fél száz portré az elmúlt fél évezred magyar történelméből, Press Panonica Media, 2016.
- Gál Lajos, Geleji Katona István igehirdetése, Debrecen, 1939.
- Gudor Botond, *Bod Péter és a románok története*, in *Confessio* 2/2002, Budapest: Dúnántúli Református Egyházkerület.

- Révész Imre: Egyháztörténelem, Budapest, 1995.
- Magyar Biblia-fordítások: Hunyadi János korától Pázmány Péter századáig, szerk. Nemeskürti István, Budapest, Szépirodalmi, 1990, 334.
- A 360 éves váradi Biblia. A váradi Biblia története, hatása. A nyelv, mint létformáló hatalom, Partium Kiadó, 2022.
- Biblia földje: Gyürki László: A magyar bibliafordítások története, Budapest, Szent Jeromos Bibliatársulat, 1998, 104.
- Bottyán János, A magyar Biblia évszázadai, Budapest, 2009.
- Nemeskürty István: Magyar bibliafordítások. In: Magyar zsoltár: A magyar nyelvű irodalom születése, Budapest, Szabad Tér, 2001.
- Imre Mihály, Az isteni és emberi szó párbeszéde. Tanulmányok a 16-18. századi protestantizmus irodalmáról, Hernád kiadó, Sárospatak, 2012.
- A Második Helvét Hitvallás, Kálvin Kiadó, Budapest 2017, 1-16.
- Nagy László: Károly Gáspár kora, élete és munkássága, Nagyvárad, 1996.
- Szabó András: Károly Gáspár. In: Nemzeti Évfordulói no, 2004. (Életrajza a Nemzeti Évfordulók Titkársága oldalán)
- Takács Béla, A magyar református lelkészek öltözete, Hernád kiadó, Debrecen, 2004.
- Kósa László, Tartozni valahová. Protestantizmus és református azonosságtudat, Kolozsvár, 2009.
- Gudor Kund Botond, Valorile umane și libertatea religioasă: o interpretare a conceptului libertății religioase în oglinda istoriei confesionale transilvănene și Central-europene în *Jurnalul Libertății de Conștiință/ Journal for freedom of conscience*, Vol. 10, nr. 2, ed Iarsic, Bukarest, 2022, 142-167.
- Gudor Kund Botond, „A tordai vallásbéke előzményei (Torda 1568)” in, *A recepta religiók évszázadai, Erdélyi Egyháztörténeti Füzetek*, szerk. Kolumbán Vilmos József, KPTI, Kolozsvár 2019, 63-78.
- Gudor K. Botond, „Az erdélyi római katolikus káptalan feloszlása és az erdélyi reformáció kezdete a Gyulafehérvári Református Egyházmegye kialakulása”, *Erdélyi Református Egyháztörténeti Füzetek 24, A reformáció öröksége, Egyháztörténeti tanulmányok*, KPTI, Kolozsvár 2018, 293-307.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Predarea disciplinei *Istoria Bisericii Protestante în secolul al XVI-lea* nu are ca scop exclusiv transmiterea de cunoștințe istorice, ci contribuie în mod esențial la dezvoltarea identității profesionale a studenților, a gândirii critice și a sensibilității culturale a acestora. Comunitățile epistemice – institute de cercetare, grupuri de cercetare, facultăți de teologie – așteaptă ca disciplina să abordeze impactul instituțional, teologic și social al Reformei prin metodele cercetării istorice contemporane și dintr-o perspectivă interdisciplinară, cu accent special asupra contextului central-european și transilvănean. Asociațiile profesionale (de exemplu, societăți de istorie bisericească, organisme de formare teologică) subliniază importanța cunoașterii riguroase a tradițiilor confesionale, a gândirii critice asupra surselor și a deschiderii față de pluralismul religios. În același timp, angajatorii reprezentativi ai domeniului – școli, eparhii, arhive, centre de cercetare – așteaptă absolvenți capabili să aplice cunoștințele istorice în activitatea didactică, în educația comunitară sau în valorificarea patrimoniului cultural. Conținutul disciplinei nu transmite doar cunoștințe, ci contribuie și la formarea unui specialist conștient de valori, reflexiv și responsabil, capabil să participe activ la modelarea conștiinței istorice comune a Bisericii și a societății.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
----------------	---------------------------	-------------------------	------------------------------

10.4 Curs	Cunoașterea conceptelor fundamentale ale istoriei Bisericii protestante. Prezentarea, interpretarea și evaluarea, într-o manieră profesionistă și reflexivă, a activității personalităților marcante ale istoriei Bisericii, precum și participarea activă la cursuri.	Oral	75%
10.5 Seminar/laborator	Prezentarea activității personalităților marcante ale istoriei Bisericii protestante, prin evidențierea rolului lor în istoria Bisericii, precum și participarea activă la seminarii.	Evaluare continuă pe parcursul semestrului, bazată pe participarea activă la cursuri și seminarii, precum și evaluarea lucrării de casă (referat/proiect scris).	25%
10.6 Standard minim de performanță			
Evaluarea presupune verificarea nivelului de familiarizare cu activitatea marilor personalități ale istoriei Bisericii protestante (cunoașterea ideilor principale și a evenimentelor semnificative), precum și cunoașterea și aplicarea corectă a conceptelor fundamentale ale istoriei Bisericii, prin examen scris sau oral. Termenul-limită pentru predarea lucrărilor de seminar este data de 15 decembrie. Prezentarea lucrării are o durată de 15–20 de minute (format PowerPoint), iar lucrarea scrisă trebuie să aibă un volum de 8–15 pagini, redactată cu font Times New Roman, mărimea 12, spațiere la 1,5 rânduri, în format Word. Lucrarea se transmite cadrului didactic prin e-mail, în format Word. Seminarul susținut în cadrul ultimei ore trebuie predat înainte de începerea sesiunii de examene.			

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)²

	Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă							
								
								

Data completării:
24.09.2025

Semnătura titularului de curs

Dr. Gudor Kund Botond

Semnătura titularului de seminar

Dr. Gudor Kund Botond.

² Păstrați doar etichetele care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivesc disciplinei și ștergeți-le pe celelalte, inclusiv eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă - dacă nu se aplică. Dacă nicio etichetă nu descrie disciplina, ștergeți-le pe toate și scrieți "Nu se aplică".

Data avizării în departament:
24.09.2025

Semnătura directorului de departament

.....